

**MAVZU: AFG‘ONISTONDAGI BEQARORLIKNING MARKAZIY
OSIYO MINTAQAVIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIRI VA
O‘ZBEKISTONNING JAVOB SIYOSATI**

Muallif: Mardonov Shaxzod Rasul o‘g‘li

PhD dasturiga mustaqil tadqiqotchi, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti

Kirish

Afg‘onistonda 2021-yilda “Tolibon” harakatining hokimiyatga qaytishi Markaziy Osiyo mintaqaviy xavfsizlik arxitekturasini uchun jiddiy o‘zgarish yasadi. Ushbu yangi geosiyosiy voqelik mintaqada davlatlari uchun xavfsizlik sohasidagi an’anaviy tahdidlarni kuchaytirish bilan bir qatorda, yangi iqtisodiy va ekologik muammolarni ham yuzaga keltirdi [2]. Ushbu tezisning maqsadi Afg‘onistondagi yangi vaziyatning Markaziy Osiyo xavfsizligiga ta’sirini tahlil qilish va bu sharoitda O‘zbekiston Respublikasining olib borayotgan pragmatik diplomatiyasining nazariy va amaliy jihatlarini o‘rganishdir.

Asosiy tahlil yo‘nalishlari

1. Afg‘onistondan kelayotgan xavfsizlik tahdidlari Xavfsizlikni keng qamrovli tushunish konsepsiyasiga ko‘ra [1], Afg‘onistondan kelib chiqayotgan tahdidlarni bir necha guruhga ajratish mumkin:

- **Siyosiy-harbiy tahdidlar:** “Tolibon”ning Afg‘oniston hududida faoliyat yuritayotgan “ISHID-Xuroson” va boshqa guruhlarini to‘liq jilovlay olmayotgani mintaqada uchun asosiy xavf manbaidir [2].
- **Iqtisodiy va gumanitar tahdidlar:** Afg‘onistondagi chuqur iqtisodiy inqiroz qo‘shni davlatlarga qochqinlar oqimiga sabab bo‘lishi mumkin [3].
- **Ekologik tahdidlar:** “Tolibon” tomonidan Amudaryodan Qo‘sh tepa kanalining qurilishi loyihasi mintaqadagi suv taqsimoti muvozanatini izdan chiqarish xavfiga ega.

2. O‘zbekistonning pragmatik diplomatiyasi tahlili Mintaqadagi boshqa davlatlardan farqli o‘laroq, O‘zbekiston "Tolibon" hukumati bilan pragmatik muloqot siyosatini tanladi. Bu siyosat quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th August, 2025

- **Izolyatsiyaga yo‘l qo‘ymaslik:** Toshkent Afg‘onistonni xalqaro hamjamiyatdan ajratib qo‘yish uni gumanitar falokatga olib kelishi va terrorchi guruhlar uchun boshpanaga aylantirishi mumkin deb hisoblaydi [4].
- **Iqtisodiy jalb qilish:** Savdo-iqtisodiy aloqalarni va yirik infratuzilma loyihalarini taklif qilish orqali “Tolibon”ni mo‘tadil siyosat yuritishga undash.

Xulosa

Afg‘onistondagi beqarorlik Markaziy Osiyo uchun uzoq muddatli strategik muammo bo‘lib qoladi. Ushbu sharoitda O‘zbekistonning pragmatik diplomatiyasi tahdidlarni boshqarish va mintaqaviy xavfsizlikni saqlashga qaratilgan eng maqbul yondashuv sifatida ko‘rinmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). Security: A New Framework for Analysis. Lynne Rienner Publishers.
2. International Crisis Group. (2022). Afghanistan’s Security Challenges under the Taliban. Asia Report N°326.
3. United Nations Development Programme (UNDP). (2022). Afghanistan: Socio-Economic Outlook 2022-2023.
4. Lemon, E. (2022). Engaging the Taliban: A new phase of Central Asian diplomacy. Carnegie Endowment for International Peace.